

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд
на докторант Линка Стойкова Тонева-Методиева
на тема

“Перспективи за публично партньорство при осъществяването на политиките на ЕС между неправителствения и публичния сектор в България”

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност 05.11.02
Политология (Европеистика – политологични изследвания на Европейския съюз)

от проф. дсн Георги Д. Димитров, научен ръководител

Уважаеми колеги,

За мене е изключително удоволствие да изразя становището си относно дисертационния труд на Линка Тонева-Методиева по горесцитираната тема. Смятам, че този труд има не просто всички необходими качества за успешна публична защита, но и е много важна крачка в развитието на изследванията върху европейската интеграция на България, а и по-общо - в развитието на политическите изследвания у нас.

Дисертационният труд е в обем от 255 страници и включва въведение, четири глави, заключение, библиография и приложение, съдържащо конкретни данни от проведеното емпирично изследване, въз основа на които е направен обобщаваният анализ на сайтовете на министерства като израз на специфичния институционален модел за провеждане на публично партньорство у нас.

Библиографията отразява 318 прецизно и продуктивно използвани източника, от които 158 на български език и 160 на английски език. Тази библиографска справка е важна като свидетелство не само за това, че авторът отлично познава специализираната научна традиция в полето на своето широкообхватно изследване, но и активно ползва познавателните резултати на тази традиция като ориентир и аналитичен инструмент за провеждане на собственото си оригинално проучване.

Напълно ще се съглася с оценката на доц. Шикова от вътрешната защита на дисертационния труд, че трудът на Линка Тонева-Методиева е сбъднатата мечта на инициаторите на образованието по европеистика у нас. Винаги сме били убедени, че нашите възпитаници един ден ще бъдат носители на компетентност за провеждане на реални интердисциплинарни изследвания от особена обществена важност, каквито се предполагат от комплексната политико-социална природа на евроинтеграционните процеси. Пред нас е убедителното доказателство, че тези наши очаквания са били реалистични и академично защитими.

Тъй като публичното партньорство не е в центъра на официалната политика, а и във вниманието на широката общественост у нас, то за автора е било от решаваща важност да обоснове първо значимостта на избрания предмет за изследване като докаже наличието на ключов познавателен проблем и съществен обществено-политически залог, произтичащ от решението на този проблем. С тази задача дисертантът се е справил отлично, доказвайки по най-убедителен начин с концептуални аргументи и резултати от собствено емпирично проучване върху разнообразни източници, че „изследването на публичното партньорство като принцип на провеждане на ефективни, устойчиви и демократични политики има не само научна актуалност, но е и приоритетно в практико-приложен план предвид нарастващите обществени очаквания за демократична легитимност и по-висока резултатност на публичното управление. Именно такъв е и фокусът на дисертационния труд, в който тези предизвикателства са предмет на анализ както от гледна точка на европейския интеграционен процес, така и на българското членство в ЕС, в частност.”

Става дума за това, че „Европейският съюз днес се намира в парадоксална ситуация – едновременно е *изключително успешен* от гледна точка на постиженията, реализирани в хода на интеграционния процес, *все по-необходим* е с оглед съвременните предизвикателства пред държавите-членки, на които те не биха могли да отговорят

самостоятелно, и в контекста на глобалната конкуренция, но същевременно е *все по-малко възможен*, ако остава в рамките на „заварените“ си предпоставки.”

Оттук с логическа последователност следва формулирането на основната цел на дисертационния труд „аргументиране приоритетността на публичното партньорство в провеждането на политики като привилегирован механизъм за постигане на ефективност, легитимност и демократичност както в контекста на политическите процеси в Европейския съюз, така и в контекста на проблемите пред пълноценното участие на България в интеграционния процес.”

За да постигне тази цел изследването *решава пет конкретни задачи*, определящи и структурната логика на изложението на дисертационния труд:

Първо, понеже проучването на предходната академична традиция отвежда до констатацията, че „в мнозинството от случаите „публичното партньорство” остава понятие с нееднозначно определени очертания и не бива концептуално осмисляно *като цялостен, вътрешно съгласуван механизъм на провеждането на публични политики за поддържане на устойчиво социо-икономическо развитие като единство от ценностни предпоставки, институционални структури и процедури на работа, което [да] отвежда с логическа необходимост към очаквания обществен резултат*” Тонева-Методиева осъществява точно концептуализация на публичното партньорство като цялостен социално-структурен модел и инструмент за провеждане на евроинтеграционни политики.

На второ място, във втора глава на дисертационния труд, авторът изследва тъкмо логиката в историята на възхода на публичното партньорство, превръщаща го привилегирован механизъм за реализация на евроинтеграционни политики.

На трето място вече идва необходимостта да докаже цялостната криза на механизмите за саморегулация на обществения живот у нас – представителна демокрация, правова държава и гражданско общество, а и оттук – необходимостта от намиране на *алтернативни пътища за радикална социална реформа*, които да ни

изведат отвъд руслото на незавършващия преход. Именно от спецификата на системната обществена криза произтича концептуалното очакване за отговор на въпроса – дали и доколко публичното партньорство, легитимирано от членството ни в ЕС, би могло да играе ролята на такава политическа алтернатива?

Което вече, четвърто, налага емпиричната проверка на този слабо изследван у нас въпрос – напредъка и перспективите за утвърждаване на публичното партньорство като принцип на провеждане на политики в България. Собственото емпирично изследване на докторанта търси свидетелства, чрез които да определи доколко са налице практики на държавно-обществено партньорство, какви са техните специфики, кои са основните постижения и преобладаващите трудности. Всичко това обаче е само предпоставка за решаването на ключовата, най-важната (пета и последна) обществено-познавателна задача – има ли нова практическа възможност за по-резултатна социална реформа у нас и с какви институционално-политически средства би могла да се реализира тя?

Смятам за особено важно достойнство на разглеждания дисертационен труд това, че в него няма само едно научно постижение, което оттук нататък бъдещи изследователи ще цитират като еднозначно установен факт, а обратното – този труд е академично полезен най-вече с каскадата от аргументирано защитени - крайно нестандартни, дори на места интелектуално провокативни - становища по ключови проблеми на българския социален преход от последните двадесет години, включващи в себе си вече и проблемите на европейската интеграция. Дори ако някой следващ изследовател се амбицира от прочита на този труд да докаже алтернативни тези, оборвайки изводите на Тонева със същата строгост на използвания познавателен апарат, съпоставима ерудиция и изследователско въображение, това би било особено съществен принос към цялостно ново качество на политическите изследвания у нас.

Казаното изобщо не означава, че съм склонен в каквато и да е степен да омаловажа собствената научна ценност на всяко едно от микро-откритията, през които преминава

проучването на автора. Напротив, бих казал, че всяко едно от тях има пряка и неоспорима дисертабилност и щеше да е достатъчно за успешно придобиване на научната и образователна степен доктор по политология.

Ще си позволя да открия само някои от най-важните научни постижения:

1. Дори в най-традиционната част на изследването, каквато е прегледът на историята на проблема, Тонева ни предлага изключително оригинален концептуално разбиране за логиката в историята на възход на публичното партньорство през последните две десетилетия като разпространен модел за „добро управление“. На специалистите по история на европейската интеграция е добре известно, че нищо от тази история не е резултат на предварителна концептуална конструкция, ходът на тази история преминава от прецедент на прецедент (под натиск на обстоятелства и ситуативни кризи). При все това авторът на дисертационния труд успява да ни убеди, че в развитието на ЕС има тъкмо специфична социална и структурно-политическа логика, по силата на която публичното партньорство все по-ясно и настойчиво се откроява като привилегирован инструмент за разрешаване на противоречието: осъществяване на европейска демокрация при отсъствието на европейски “демос” (т.е. противоречието в опита за ползване на институционалния инструментариум в класическата модерна, национална държава при условие, че ЕС не е и не може да бъде държава и няма национално общество в основата си).

Нещо повече, разглеждането на българския случай е важно като доказателство на общия принцип, че фазите в развитието на ЕС се оказват политически съществени, защото се явяват едновременно и решения на общите вътрешни кризи на съюзния институционален дизайн и неговия политически процес, и на специфичните национални проблеми на страните членки. Без да е окончателно решение (снемане) на противоречието, публичното партньорство е важно като форма за негово движение. Оттук и ясният концептуален интерес на автора към

потенциала на публичното партньорство да бъде продуктивен инструмент за преодоляване на ключовото противоречие на българския преход – как да бъде променена системата на българския обществен живот след като всеки частен опит за реформа се натъква именно на систематична - и поради това успешна – съпротивата.

2. Горепосоченият фундаментален проблем на социалния живот у нас, който - подчертавам това – е политико-практически, а не е само интелектуално предизвикателство, изисква първо *да се обоснове реалността на фундаменталната, систематична криза на българския преход*: необходимост да се премине към качествено ново състояние на обществения живот и невъзможност това да стане по естествен път (чрез инструментариума на демократичното политическо представителство, правовата държава и гражданското общество, всеки от които има собствен ключов дефицит и така те се блокират взаимно). В тази връзка е второто изключително важно постижение на Тонева-Методиева: в българската политологическа литература вече са добре известни наблюдения и обяснения на различни аспекти на кризата на политическия живот – залезът на двуполусния политически модел, възходът на популистки и вождистки партии, нарастващ отказ от участие в политическия живот и масовизация на всевъзможните форми на политическа корупция и т.н. Но всички тези процеси са разглеждани или като централно (ако не и единствено) съдържание на политическия процес у нас, или – най-малкото – като отделни процеси без връзка помежду им. В дисертационния труд е доказано, че всички тези реално протичащи процеси са фази и форми на ескалиращата криза на политика в съвременна България. В модерните общества механизмите на представителната демокрация са основен инструмент за саморегулация на обществения живот, поддържаща неговото развитие, но в нашия случай именно политическото действие е изчерпало напълно потенциала

си да бъде механизъм за социално-конструктивна промяна – то има ресурс да се самовъзпроизвежда, обаче само с цената на все по-дълбоко загниване на обществената тъкан. Оттук и необходимостта от намиране на път за компенсиране на собствено “политическия дефицит” в българското общество.

3. По същият начин стои и въпросът с доказателството на безпомощността на другия основен механизъм за саморегулация на модерните общества в български условия – правната система. Острата кризата на българската правна система едва ли трябва да бъде доказвана, защото нейните прояви са избили даже на повърхността на публичния скандал през последните години. Но обяснението за корените на този остър социален проблем, предложено от Тонева-Методиева, е безпрецедентно в българската дисциплинарна традиция на социология на правото. По същество тя е разгърнала концептуално-методологическите импликации от най-интересното постижение на българската социология от последните години в разбирането относно мрежовата структура на социалния живот в десетилетията на прехода. Никой до този момент не е опитвал, а камо ли да е успявал да изследва именно *границите на валидност на модерното право в условията на мрежова социална онтология*, а проведеният от автора анализ ни убеждава, че тъкмо това е най-дълбочинният източник на кризата в правната система, (а не личните вини или частични дефекти в институционалния дизайн на правосъздаващата и правоприлагащата система).

4. Така стигаме – прескачайки няколко прецизно изпълнени допълнителни хода по доказателството, че и структурите на гражданското общество у нас в този момент нямат потенциал да подкрепят радикална социална промяна - до ключовата теза на дисертационния труд относно потенциала на публичното партньорство да играе роля на потенциално привилегирован политически механизъм за промяна на цялостния институционален дизайн, в който се реализират публични политики и чрез който едновременно се предефинират

ролите, но и начинът на взаимодействие между основни участници в обществения живот – граждански субекти и институции, реализиращи социални/секторни политики. Тезата е, че само чрез новия начин на устойчиво структуриране на взаимодействието като публично партньорство институциите ще започнат да реализират политики в смисъл на policies, заместващи разядената от клиентелизъм и корпоративизъм политика (politics), а от друга страна – субектите на гражданското общество ще получат терен, на който ще могат да се формират като изразители на собствено публични интереси и, в резултат, самото гражданско общество ще придобие социална значимост и жизнестойчивост. Това е крайно интересната иновативна интерпретация на общоизвестната идея на М. Фуко за властта като „действие върху начина на действие” – в случая промяна на българската политика чрез преформатирането на провеждане на политики по модела на публично партньорство, което има по-голям шанс за успех. Поне в съпоставка с всяко пряко оспорване на политическата власт на традиционните политически субекти.

5. Тъкмо тази логически стройна и съдържателно плътна концептуална постройка пряко отвежда към централния въпрос – дали и доколко хипотетично възможното публично партньорство реално придобива плът у нас? Дали се наблюдават поне тенденции на негово реално присъствие в практиките при реализация на секторни политики и дали това не става с цената на „платен данък” – извращаване или изкористяване на неговите принципи и форми на реализация. На тези въпроси Тонева-Методиева е намерила отговор по чисто емпиричен път, провеждайки оригинално проучване (въз основа на масив от разнородни данни, включващи резултатите от качествени и количествени методики) с впечатляващ систематизъм и строга методическа прецизност. От гледна точка на постиженията на това проучване смятам за особено важен изводът, че ключова бариера пред развитието на публичното партньорство у нас

в този момент е неговата изначална предназначеност да бъде ефективен инструмент за повишена резултатност при провеждане на публични политики, докато институционалният дизайн на държавните ведомства е предназначен да обслужва провеждане на „непублични политики“. Без очакване за резултат от провежданите политики и то тъкмо в защита на публичния интерес партньорството между управленските институции и субектите на гражданското общество е обречено да остава маргинално и да изглежда като “диктат от Брюксел”, а съответно – да се търпи по принуда, да се реализира формално и трайно да се дискредитира в дългосрочна перспектива.

6. Отгук дисертантът извежда и пакет от императиви за укрепване на потенциала за публично партньорство у нас чрез политически, правни и институционални иновации. Едва ли някой е в правото си да очаква по-голям познавателен резултат от което и да е отделно дисертационно усилие.

С казаното по-горе давам свидетелство, че смятам посочените в автореферата приноси на дисертанта за точно формулирани и отразяващи постиженията на автора. Ще отбележа изрично, че самият автореферат е изготвен стриктно в съответствие с академичните стандарти.

В качеството си на научен ръководител свидетелствам, че дисертационният труд е изцяло дело единствено на Линка Тонева-Методиева и отразява по най-добър начин нейните впечатляващи академични качества. Без всякакви уговорки заявявам, че това е най-продуктивното академично партньорство между докторант и научен ръководител, в което съм имал възможност да участвам през последните 10 години. За мене то ще остане образец за работа и с евентуални следващи докторанти, а и съм убеден, че резултатът от дисертационния проект ще има важно значение за развитието на политическите науки у нас, включително извън рамките на широкото интердисциплинарно поле на Европейските изследвания.

Въз основа на всичко казано по-горе, най-убедено смятам, че уважаемото жури има пълното основание да присъди образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност 05.11.02 Политология (Европеистика – политологични изследвания на Европейския съюз) на Линка Тонева-Методиева.

проф. Георги Димитров

29.05.2012